

Anja
Kampmann

Hoe hoog
het water
stijgt

Vertaald door Roland Fagel

2022 Prometheus Amsterdam

There's a new continent at your doorstep, William.

Arthur Miller

Die stormen daar buiten zijn niet voor mensen gemaakt. Zou je naderen uit de verte, dan bleef het lang donker, de golvenbergen zouden de regen opslokken, de bliksemschichten opslokken, het zou ruiken naar zout en metaal, maar er is niemand die iets kan ruiken. Er is geen oog. Alleen de zee zou zichzelf steeds verder omhoog blijven jagen. Er was noord noch zuid. Het water zou zelfs het gekrijs van de storm opslokken, dat tot geen oor zou doordringen. Donker, vlakken die over elkaar schuiven, golven die breken in diepe duisternis, en iets verder, verder naar achteren, is dat licht uit de verte niet meer dan een flikkering, door golven opgeslokt, slechts heel even een licht.

Cantarell

Ze hadden de lange strepen op het asfalt gevolgd, Mátyás ging voorop, de luchtstroom van de wieken perste hun de kleren tegen het lijf, alsof vermoeidheid en twijfel niet bestonden, alleen het gedreun van het toestel, en ver weg, achter de landingsplaats, zag hij de witte kop van een pier, waar de golven op stukbraken en uiteenvielen in een groot in de verte bulderend licht.

De wolken hadden zich 's ochtends verdicht, vanaf de Faeröer trok een stormachtig lagedrukgebied over de Atlantische Oceaan naar de Marokkaanse kust, waar de lucht dagen- en wekenlang was verhit, en ze lagen vermoeid op de lange banken in de helihaven en hadden van dat alles niets geweten, over het linoleum glom het licht van de cola-automaat, en ze moesten lang wachten op de helikopter.

Het was de eerste keer dat hij de helihaven van Sidi Ifni anders zag dan in het grauwe vijfuurlicht van de laatste keren dat ze van hier waren vertrokken. Nog voor het licht was had de ruimte zich gevuld met mannen die hun tassen voor zich uit door de controle schoven, er hing een koffiegeur in de lucht en er werd weinig gesproken, sommige waren pas in de loop van de nacht geland in Rabat en daarna verder doorgereden naar het zuiden, en bij aankomst was de zee nog zo grijs en weids en stond er nog zo'n harde wind dat ze vrijwillig de kleine ruimte betraden om te roken, alsof ze al aan dek zaten in de afgesloten container waar tafel en banken vastgeschroefd zaten aan de vloer.

Mátyás knielde naast Waclaw op de grond en zocht nog iets in zijn tas op het moment dat het eerste toestel eindelijk landde en er steeds meer mannen door de glazen deur kwamen die geluidloos open en dicht ging, met blauwachtig oplichtende randen, als van een lemmet met een vlijmscherpe snede.

De mannen sloegen hun tassen over hun schouders, sommige hadden een zonnebril op, hun voetstappen klonken zwaar en kil in de helverlichte wachtruimte. Waclaw kende slechts een enkeling. Sinds twee maanden waren de boringen gaande, raasde de Atlantische Oceaan langs hen heen naar het Noord-Afrikaanse continentaal plat, hadden ze zandsteen en basalt doorboord, honderdtwintig kilometer buiten de kust, en niets anders dan blubber en gruis opgepompt. De olie zou, als die er al was, heel erg diep zitten, zo was ze aan het begin verteld. Maar zolang niet ten minste in een van *die strontgaten* iets gevonden werd, zou de stemming gespannen blijven, het verliep allemaal veel moeizamer dan in Mexico, in de Baai van Campeche, waar ze achteloos het ene rietje na het andere in de boordevolle oliebel Cantarell konden prikken, om zich daar vervolgens jarenlang aan te bezatten, als wespen aan het sap van de al gistende laatste herfstvruchten.

Nee, dit was geen Mexico en de mannen kwamen afgemat en overprikkeld weer aan land, er vloog bagage door de lucht, een tas formaat bruinvis of opgezet everzwijn, *hé Boedapest*, Mátyás kon nog net zijn armen uitstrekken en de tas plofte voor hem op de grond, zijn haar wapperde nog na, even staarden ze elkaar aan, *hé Texas*, voor de lijvige vleesberg op hem afkwam en hem omhelsde.

Het is een vervloekte ellende daar buiten, zei Trevor, daar ga je niet zeilen en als het zo doorgaat gooien ze de haven dicht.

Hij kauwde op een stuk gedroogd vlees, zijn Engels klonk stroef en strompelig, alsof er net een vracht stenen werd gelost.

Wie is de nieuwe? – vroeg Mátyás en Roy kwam erbij staan, en opeens vormde zich een kring van aankomers en vertrek-

kers, ook vanwege de vermoeidheid, de zweetlucht en de spanning die hen stuk voor stuk overviel voor het begon. Waclaw moest vaak aan de startboxen denken bij belangrijke paardenraces, het nerveuze getril van die paarden, meegetroond door drie begeleiders, met de jockey gekromd op de paardenrug, of aan de stalen stangen waarachter de toeschouwers zich verborgen hielden wanneer de stieren door de straten stoven, met die geur van zwetend vee in de lucht.

Is een watje, riep Roy nu, of hebben jullie daar buiten wel eens eerder iemand met een stropdas gezien? In geen dertig jaar. Ziet eruit alsof hij hoognodig een keer – hij trok zijn wenkbrauwen op en klakte een paar keer met zijn vingers. De mannen moesten lachen, sommige begonnen zelfs te klappen en schouderklopjes uit te delen. Roy bleef serieus. Ik bedoel, wat moeten we met die vent, zei hij. Als het erop aankomt, gaat hij ons dan iets wijsmaken? Op het laatst sprak hij met zachte stem; zijn blik was afgedwaald naar Waclaw. Die zijn nog jong, zei hij, die weten niet wat het betekent.

Ze bleven nog even bij elkaar staan, toen sloten zich de glazen deuren achter degenen die zo-even nog gewacht hadden.

Westenwind

De zee bij nacht is het donkerste wat je kunt tegenkomen. De maan was verdwenen achter zware onweerswolken en de horizon viel nauwelijks te onderscheiden van het zwart waarin de golvenbergen zich verhieven om keer op keer adem te halen, terwijl de wind alles wat er aan schuimvlokken te sproeien viel over de golfkammen zwiepte. In de diepte schommelde het platform aan de lange stalen uitsteeksels, rukte aan de metersdikke poten die diep verzonken waren in de zeebodem, bescheen het golvende bruin met zijn felle lichtbundel.

Het was het achtste uur van de shift, op de smalle treeplank hing hij in zijn veiligheidsgordel en klemde zich met beide armen vast aan de stangen. Het zilte nat omvatte hem als een krachtige zuiging en hij wachtte al een tijdje op het signaal dat het einde van de arbeid zou aangeven. Pippo zou ze allang naar binnen hebben gehaald, maar de nieuwe rigmanager leek zich nergens iets van aan te trekken, die liet ze liever verzuipen dan een boring te onderbreken. Waclaw kon de golven tegen de poten van het booreiland voelen beuken, en had gedacht dat ze het platform zouden ontruimen, maar nu niet meer, nu was het afwachten, terwijl de regen bijna waterpas langs de schijnwerpers sloeg, er aan de lasnaden gerukt werd, de golven als een dwaze kudde tegen het platform aan drukten en op de vlucht leken voor de storm, alles kwam op ze af.

Ver onder hem zag hij bij de rotarytafel mannen die iets rie-

pen, hij zag hun monden bewegen, maar het enige wat riep was de storm, was het schuim, was het vergeefse gefladder van een meeuw, met de onderkant van de vleugels die een paar keer fel oplichtten.

Het duurde nog bijna een halfuur voor het signaal klonk en het werk werd onderbroken. Hij had alleen maar volgehouden door zich vast te klemmen op die smalle treeplank en af te wachten. De andere boorarbeiders trokken zich terug, iemand opende de zware toegangsdeur tot de cabines, hij zag de lichtspleet, de eersten gingen naar binnen. Alle gewrichten ijskoud, stijve stapjes, één voor één, zijn benen kenden de afstanden naar beneden, van elke doornatte sport. Zijn oliepak was allang vol water gelopen, Waclaw was onderkoeld en bleef zich nog steeds vasthouden toen hij het dek van het platform bereikte.

Binnen was het licht fel, de warmte behaaglijk, zelfs in het kleine vertrekje waar ze hun laarzen op de rekken zetten en hun overalls te drogen hingen. De warmte tussen de anderen voelde bijna aangenaam aan. Het was een nieuw team en slechts een enkeling, zoals Albert, die daar beneden bij de rotarytafel de leiding had, kende hij al wat langer. De storm had zijn humeur nog verder verpest. Waclaw schoof zijn voeten zijwendend in de badslippers en liep door het smalle gangetje naar hun cabine. Het licht brandde, maar het bed van Mátyás was leeg. Hun dekbedden lagen op het onderste bed, en heel even dacht hij dat Mátyás daar was gaan liggen, maar er lag niemand. De koptelefoon hing omlaag richting vloer, de walkman lag naast het hoofdkussen. Hij draaide het snoer om zijn hand en zei: Mátyás? Zonder een antwoord af te wachten opende hij de deur naar het bad. Het was vier uur 's ochtends. Hij draaide de hete kraan open.

Op blote voeten en nog druijpnat stond hij voor hun stapelbed. Hij sloeg beide dekbedden om zich heen, zijn huid was nog vochtig. De storm leek opeens heel ver weg. Hij wachtte. De

warmte maakte hem moe en hij had sinds de avond nog niets gegeten. Ook dat was iets nieuws, de boormeester had ze ingedeeld in verschillende ploegen.

Zoals altijd zag de huid er onder die aaneenschakeling van tl-buizen op de gang heel erg bleek uit. Zodra hij de kantine betrad viel het gesprek stil van de mannen die aan de tafel vlak bij het buffet zaten. Hij keek om zich heen en zag tussen de kleverige plastic sausflessen door hoe ze met hun blikken zijn bewegingen bleven inschatten. Daarnaast, meer aan de wand, zat Francis, bleek en een tikje afwezig. Een zieke zeevogel die zijn veren opschudt voor een paar laatste dagen. Hij trotseerde alle grollen van de kraanmachinist die hem als een moddervet varken toe zat te knorren vanaf de tafel ernaast. Shane probeerde indruk te maken op de nieuwe, bleef de floorhands op blaffende toon bevelen meer chemicaliën in het spoelwater te kieperen, hem water te brengen of voor de zoveelste keer het dek te schrobben. Pas wanneer ze uitgeteld aanschoven en zijn vunzige grappen verdroegen, kreeg zijn blik de afwezige uitdrukking die bij hem op tevredenheid duidde. Hij kon er dan bij zitten alsof zijn ogen van glas waren. Maar met het openzwaaien van de deur was zijn gezicht weer tot leven gekomen en Waclaw hoorde een uitdagend, honend gefluit. Ai ai, spotte Shane, en wie zoeken we dan? Zijn stem klonk dof en diep, als die van een erg dikke man, maar hij was juist spichtig en met zijn haviksneus volgde hij hen, sinds ze hem twee jaar geleden tegen het lijf waren gelopen, bij elke stap. Zijn armen, alles aan hem, zaten nog steeds onder een dun vettig laagje. Aan dek droeg hij gele werkhandschoenen die zijn handen op klauwen deden lijken. Het waren weer de gebruikelijke praatjes. Waclaw negeerde iedereen die hen nakeek.

Francis dronk te midden van al dat rumoer zwijgend twee glazen aan het tafeltje ernaast. Waclaw vond het irritant dat Mátyás er niet bij was. Hij schepte twee keer op uit de warmhouder, doopte er een doorzichtig stuk toast in en begon te eten. Ook hier was het licht te fel. De soep te bruin, de huid te

bleek. De kantine stroomde langzaam vol. Na het einde van de ploegendienst ging iedereen eten of in zijn cabine liggen slapen.

Op de gang leek de storm bijna geluidloos, dat geschommel, alles leek op enige afstand te gebeuren. Uit het filmzaaltje hoorde hij stemmen, zijn eigen stappen klonken steeds sneller, deuren met aluminium klinken en felle plastic bekleding. Hij liep door de laatste gang naar de laatste deur, de ruimte was donker, op een elektrisch kaarsje na dat bij elk weer even gelijkmatig flakkerde. Hier hadden ze elkaar vaak getroffen, een paar tapijtjes richting Mekka, vrijwel niemand kwam hier bidden. Mátyás? Zou hij verbaasd zijn geweest wanneer hij glimlachend tegen de wand had geleund? Door de deur drong een lichtstraal de duisternis binnen. De gebedsruimte zweeg. Boven de tapijten slechts een onwerkelijke stilte. Hij liep terug naar hun cabine. Door een kier zag hij Andrej op bed liggen, zijn telefoon als een vogeltje op zijn schouder, daaronder staarde hem slechts een vette pens aan, en een lichtgekleurde afgedragen broek. Het lied dat hij opving klonk als re-sjoesjik-sjoerroe en hij zou het de hele nacht blijven herhalen.

De geur van sokken en bezwete mouwloze hemden, de dunne tussenwandjes. Ongeveer halfvijf 's nachts, normaliter nog krap drie uurtjes in het stalen staketsel van de boortoren, de laatste uurtjes nachtrust voor de shift van Mátyás begon. Misschien was hij onwel geworden. De nacht was nog steeds zo donker als maar kon, geen streepje licht. Een keer was de deur naar het dek niet goed afgesloten en toen stond het blank tot bij hun cabines. Dat was lang voor hij Mátyás kende, voor de weken hier buiten een bepaalde temperatuur hadden gekregen, zoiets als een kleur die hij terugvond in de manier waarop hun spullen een wanorde schiepen die hem vertrouwd was.

Hij klom over hun tassen zijn bed in en strekte zich uit op zijn rug. Zijn lampje liet hij branden en hij probeerde zijn ogen dicht te doen. Je kon erop vertrouwen dat dit platform bleef drijven, dat ze hoog genoeg zaten, twaalf meter boven de zeespiegel, om niet overspoeld te worden – maar waar kon je eigenlijk op ver-

trouwen? Het was staal wat hier dobberde, de Ocean Monarch had jarenlang in de Noordzee gelegen, voor het platform naar het zuiden was gesleept, een gevaarte op leeftijd met zwemdiploma A, aan de wand boven Waclaws hoofdeinde glom de vet-tige afdruk van andere arbeiders. Talloze nachten ver daar buiten. Mátyás analyseerde het boorgruis, hij kon de kruimels en restjes van de verschillende lagen in het sediment onderscheiden en wist welke wouden in oertijden waren opgeschoten op de zeebodem. Nooit had hij iemand zoveel zien lachen, een bijna kinderlijke manier om met die weken op zee om te gaan. Vanaf de eerste dag had zijn gezichtsuitdrukking Waclaw doen denken aan de afbeeldingen op oude speelkaarten, een harlekijn in een geel pak. Terwijl de docent in de grote zalen waar ze hun opleiding kregen zijn Amerikaanse R als de poot van een booreiland onder vrijwel elke zin plantte en hun vertelde over de vrijwel onbegrensde vrijheid op de wereldzeeën en in de exploratiegebieden, keek Mátyás onder zijn lokken door in de verte en hield elk woord binnenboord. Zijn vader was een Hongaar, een of andere opstand had de familie uit het hart van Boedapest naar het platteland gevoerd, waar hij op een landbouwbedrijf voor smid had moeten leren. Hoeven, stoom, jonge merries en oogwit, eindeloze tochten over het land, de geur in de auto van zijn oom waar hij misselijk van werd.

Sinds zes jaar deelden ze een cabine, sinds een jaar hadden ze de Golf van Mexico achter zich gelaten. Wat daar buiten zo tekeering en zich opdrong als bruisende nacht, was niets anders dan de Atlantische Oceaan, die hier, dicht bij de rand van het continentaal plat voor de Marokkaanse kust, een woedende en weidse indruk maakte. Hij greep in zijn tas en trok een pullover tevoorschijn, opeens had hij het koud. Hij dacht aan Pippo, hun oude boormeester, door boosaardige malaria-aanvallen steeds weer wekenlang aan zijn bed gekluisterd. Volgens sommigen zou hij binnenkort niet meer helemaal normaal zijn. Het lag aan de platforms vlak voor de kust, aan de Nigerdelta, aan de muggen die van de nabije kustmoerassen kwamen aanzetten,

aan de hitte en het ontbreken van wind, aan het feit dat niemand het op de lange duur volhield om de tabletten te slikken waarmee een besmetting te voorkomen viel. Hoelang zat Pippo hier al? Hij wist dat Mátyás hem wel mocht. Toen ze weer terug waren op het platform zat echter alleen Anderson op diens plek, zelfs zonder de moeite te nemen zich voor te stellen, en de glans van hun paar dagen aan de kust was op slag als weggeblazen.

Hij moest iets gedroomd hebben, toen de wekker afging herinnerde hij zich niet meer dan enkele flitsen, bomen in een landschap, een paar heuvels. Het was de wekker van Mátyás, die nog een minuut of wat overhad tot het begin van zijn shift. Het licht brandde nog, de lucht was nog plakkerig en vochtig, hij was vergeten de deur naar het bad te sluiten.

Mátyás was er niet. De wind duwde tegen de cabinewand, op de gang was het rustig. Ze zouden het werk nog een paar uur opschorten. Hij draaide zich op zijn zij en staarde naar hun spullen, alles lag er nog precies hetzelfde bij, zelfs zijn zak met de speksteen, die hij altijd bij zich droeg, lag waar hij altijd lag.

Waclaw trok het dekbed strakker om zich heen en meende dat hij slechts heel even de ogen had gesloten toen iets hem deed opschrikken, dof, van ver weg, niet het gedreun van voetstappen op de gang, iets anders dan het snerpende signaal van de werkhervatting. De onrust was onverwacht en heftig en leek van de felle wand te komen, waar het plotselinge daglicht een scherpe streep trok. Ook zijn warme fleece hing nog in de kast.

Hij zou hem dus de pullover brengen. De ochtend was opgeklaard, zware wolken trokken alsof ze haast hadden door het vroege blauw, in de verte een zilverachtig geschemer. Hij nam de fleece mee voor Mátyás, nam die mee als een smeekbede, terwijl de geluiden van de machines hem opeens onwerkelijk leken. Here we are, zei Petrov, op het moment dat hij om de felblauwe tank heen liep, waarachter ze het boorgruis verwerkten.

Hij zag de bekende schalen met slik, steen en vochtige aarde, zag alles wat hij kende, de schotelzeven, de beeldschermen, de slangen, zag Petrov met zijn goedmoedige lach, maar Mátyás

zag hij niet. Waar is je vriend vanochtend? Petrov zette zijn veiligheidsbril af en keek hem aan. Precies zoals Waclaw hem aankeek.

Hij had willen wachten tot Mátyás vanzelf zou komen, het werk was na de nacht pas geleidelijk hervat. Hij hoefde Petrov niet te herinneren aan de duisternis van de zee. Ze zochten. Het viel hem pas later op: tijdens het doorzoeken van elke ruimte, van het dek, van elk hoekje en elk trapje, tot aan de aanlegplaatsen voor boten helemaal beneden, van de fitnessruimte, van meer dan eens de kantine en meer dan eens ook hun eigen cabines, terwijl mededelingen werden gedaan en de boormeester alle arbeiders een standaardverhoor afnam en de hemel openbrak tot een bijna stralende middag, terwijl niets van de dag en geen van de zeevogels boven het water echt konden zijn, terwijl er radioberichten uitgingen, men hem iets warmes te drinken bracht, en hij elke poot van het booreiland met de ogen afspeurde, plus het wateroppervlak met die waanzinnige schittering, en terwijl ze probeerden hem naar binnen te werken en hem uiteindelijk tussen de tanks lieten zitten, waar een gelijkmatig ronde zon in het water zonk, bemerkte hij opeens dat hij in zijn hand nog steeds iets omklemd hield, dat pas bij het vallen van de avond en oog in oog met die gelijkmatige horizon, weer in iets veranderde wat ooit de fleece van Mátyás was geweest.

Op deze avond leek de maan niet veel voor te stellen, zo boven die schommelende zee. Waclaw lag in bed met zijn laarzen nog aan, uit zijn hoofdkussen staken een paar veertjes. Een reusachtig wezen had alles wat er gisteren nog geweest was met zich meegesleurd. Hij stond in de cabine en betreurde het dat hij de koptelefoon had opgerold. Daarover dacht hij na, dat hij die meegenomen had, dat hij niets van dat alles kon vasthouden, dat het nu avond was en de storm was voorbij en het was donker geworden, zoals anders ook. Op de gang hoorde hij voetstappen, de mannen banjerden in hun bezwete T-shirts naar de

kantine, ze hadden honger, hij rook het eten, hij kon niet in de cabine blijven. Hij liep naar buiten. De zee lag er vrijwel kalm bij. Af en toe stuurden ze iemand om te kijken hoe het met hem ging, Petrov kwam ook een keer en bood hem een sigaret aan, Waclaw keek hoe hij zwiingend naast hem stond te roken.

Dit zou je zomaar je baan kunnen kosten, zei Waclaw, en Petrov lachte even zachtjes, nam nog een trekje en keek recht voor zich uit over de zee.

Jou gaan ze ook nog ondervragen, zei hij.

Ze gaan niemand sturen om hem te zoeken, neem ik aan.

Nee, zei Petrov. Dat doen ze beslist niet.

Ze zwegen even. Er werd nog steeds gas afgefakkeld, en in het schijnwerperlicht vloog een meeuw voorbij, die kwamen vaak overgevlogen van tankers.

Wat ga je doen, vroeg Petrov. Waar ga je naartoe?

Ze keken omlaag naar het water, terwijl het schemerde en een lichte glans meedobberde op de deining.

Terug, zei Waclaw.

Waar is dat?

In zijn ogen meende hij een twinkeling te zien.

En jij, vroeg Waclaw uiteindelijk.

Vrouw en kind, zei Petrov. Verdomme toch. Ze denken allemaal dat je hier buiten lekker verdient. Dat denken ze allemaal.

Het laatste licht kwam van ver en viel op de grauwe stoppels op zijn kin.

Druppels galmden op de lege tank achter hen, een fris windje wreef zich tegen stangen en trossen, Petrov trok zijn capuchon over zijn hoofd.

Ik kan je hier niet laten zitten, Wenzel. Kom mee naar binnen.

Hij sloeg een arm om Waclaw heen, het was een arm die wist dat ook de komende dagen naar regen zouden smaken, naar regen en wolken, naar het voorbijtrekken ervan. Hij kon niet naar de cabine, zei *dobranoc* tegen Petrov en liep de kantine in, achter het buffet de dikke Lúkacs, die zijn koksmuts tussen zijn handen drukte toen hij hem zag, alsof er een schaduw naast

hem liep. En hij hoorde hoe ze zachter gingen praten. Mikael en Ray en Steve, een van hen trok een stoel naar achteren.

Wenzel, wil je bij ons aanschuiven?

Graag, ik blijf niet lang.

En dan zit hij er toch, de lange streep, voor een beker lauwe instantcitroenthee. Hun blote onderarmen puur van het zwijgen tegen het tafelblad geplakt. Heeft iemand ooit zulke t-shirts gezien? Knalrood en groen, Ray draagt een verwassen sweater met een plaatje uit een mangafilm. Een prinses en een zwaard. Zijn tafel door krap een meter gescheiden van de hune. Hij merkt hoe ze hem aankijken, hun ogen dwalen steeds naar hem toe, alsof het zijn schuld is dat de speelkaarten niet op tafel komen en ze niet dwars door de hele kantine heen kunnen dollen met Lúkacs, die afwezig de glasplaat opwrijft, alsof hem nu pas het dunne vetlaagje is opgevallen waarachter de koude gehaktballen liggen te glimmen.

Hij wist niet of het dezelfde ruimte was. Hij vroeg Lúkacs om een paar eieren voor hem te bakken en at daar koude in de schil gekookte aardappelen bij. Opeens had hij honger. Hij vermeed het om met de vork over het bord te krassen. Het was niet meer hun kantine, het was dezelfde ruimte. Op een bepaald moment was een nieuw decennium aangebroken en met alle kracht van het afgestoken vuurwerk hadden ze hier gezeten en gespeeld, Mátyás, nog behoorlijk jong, uitgelaten, nooit eerder had Waclaw een nacht doorgebracht aan deze tafels, nooit had hij meer gehouden van de plotselinge verte rondom.

De geur van kool en frituurvet hing in de lucht.

De deur ging open en Eugen stak zijn hoofd naar binnen.

Waclaw, ze zoeken je, ze sturen een Super-Puma voor je, morgenvroeg al, komt van het vasteland. Alleen voor jou. Een Puma!

Hij hoorde hoe de stemmen zich met elkaar vermengden en wist dat ze nu over helikopters zouden gaan praten, de voor- en nadelen van de verschillende modellen tegen elkaar zouden af-

wegen, waarbij de Puma er gunstig uit sprong. Hij bleef zitten en hoorde het, Lúkacs schoffelde iets naar binnen, vervolgens viel zijn blik op de gele klok boven de deur, XI, wat betekent dat, dat betekent elf uur 's avonds, hij keek naar de wijzerplaat, en merkte dat er iets in hem omhoogkwam, hij hoorde nog steeds hun stemmen, wist de gang nog te halen en de cabine, tot naast de metalen wc-pot, waarin hij overgaf, en het was nacht, gewoon nacht, en hij zat daar en zag zijn handen trillen, alsof ze van iemand anders waren, net zoals deze nacht, waarin hij niet thuishoorde.

Alles leek glashelder en toch onscherp, uiteengerafelde beelden, aan de randen ongrijpbaar. De ruimdenkende rigmanager Anderson had hem na een gesprek van een uur vrijgesteld van de resterende vier dagen ploegendienst. Tijdens dat gesprek had Waclaw moeten denken aan vogels die regendruppels imiteren om wormen uit het aardrijk naar boven te lokken.

Hij had niet de kracht om het hem te vragen. Door de ruit van Andersons kamer zag Waclaw hoe de mannen verdergingen met hun werk, hij zag de rotarytafel, de felgekleurde werkkleding en de helwitte helmen, het water was tot rust gekomen en lag er spiegelglad bij, en niemand had een krans in zee geworpen of iets gezegd, of wat dan ook. Onder zijn schedeldak was geen plek voor een afscheid zonder donkere eethuizen met bruine saus. Hij dacht aan de staalfabrieken van het Ruhrgebied, aan mannen over wie men hem als kind had verteld, die midden op de dag verdwenen, een witgloeiende hitte na jaren tussen carnaval en Doppelkorn, op de ellendige oorlogsjaren volgden het zwijgen van de eikenhouten meubels, de krappe mijnwerkershuisjes, levensgeschiedenissen die slonken tot minder dan as in het kokende staal van de hoogovens. Als kind bleef hem het beeld bij van omkleedhokjes, van nette schoenen die 's avonds niet meer aangetrokken werden. Hij zag het kerkkoor van de St. Cyriacus, weduwen in loodzwarte kostuums die zich

opstelden in rijen. Een parochiehuis vol taartbodems, vruchten uit eindeloze moestuintjes, de zwarte schoenen glad als schoon-gepoetste borden. Kinderen met gestijfde kraagjes die Poolse en Duitse liederen zongen. De golven waren gaan liggen. Zelfs de kleuren klopten niet: T-shirts bontgekleurde helmen, harige kuiten, rondom een heldere zee.

Herhaaldelijk vroeg Anderson of hij naar huis wilde. Herhaaldelijk antwoordde hij dat het adres voor noodgevallen dat het bedrijf hanteerde al geruime tijd niet meer bestond.

Anderson zei dat het goed zou zijn als hij snel aan land zou gaan en meldde het verlies zonder treuzelen aan het hoofdkantoor. Hij hield de hoorn tegen zijn oor en noemde de naam van Mátyás in zinnen die klonken als een lijst van dingen die niet langer nodig waren. Mogelijk begreep hij niet wat hij zei, mogelijk probeerde hij zakelijk te zijn. Aan de wand glinsterde een foto van een onbekende crew, gemaakt met flitslicht, de reflectorstrepen op de mouwen en pijpen van de rode overalls lichtten duidelijker op dan elk gezicht. Waclaw probeerde in te schatten hoe oud Anderson was, beslist vijftien jaar jonger dan hijzelf, midden dertig misschien. Andersons geruite overhemd week wat terug en toonde een witte, bijna mollige hand. Alles aan hem was bleek en onbehaard, en zijn stem klonk even energiek als een stok waarmee je in een lauwwarme poel roert.

Hij kende de tranen niet die Alexej vergoot, die door hier te zijn de geboorte en het korte leven van zijn zoontje had gemist, hij wist niets van de talen waarin ieder hier droomde. Hij sprak gelijkmatig, knikte een paar keer, en hing op. Hij greep naar een etui van geel leer, trok een vulpen tevoorschijn, schreef een paar woorden op en keek Waclaw daarna aan alsof hij iets belangrijks had volbracht.

Hij zou er alles aan doen om hem na de weken op land te laten overplaatsen naar een ander platform, zei Anderson.

Dat zou voor u toch een opluchting zijn?